

Autosnelweg A1

A1

Genève - St. Margrethen

- De Autobahn A1 is een Autobahn in Zwitserland.
- De snelweg vormt een oost-westverbinding door heel Zwitserland, vanaf de grens met Frankrijk bij Genève via Bern, Zürich en St. Gallen naar St. Margrethen, waar de A13 verder gaat naar Chur.
- De weg is de langste snelweg van Zwitserland.

Routebeschrijving

Franstalig Zwitserland

- Bij de grensovergang Bardonnex steekt de Franse A41 de grens met Zwitserland over, en telt dan 2x3 rijstroken.
- De weg loopt langs de westkant van Genève, een stad met 187.000 inwoners en 769.000 inwoners in de agglomeratie, die zowel in Zwitserland als Frankrijk ligt.
- Al na een kilometer splitst de A1a bij de échangeur Perly af, een korte inprikker naar het centrum van Genève.
- Hierna telt de snelweg 2x2 rijstroken en gaat via een tunnel onder de westelijke voorsteden door, waarna een brug over de Rhône volgt.
- Direct daarna gaat men weer een tunnel in, en komt men langs de luchthaven van Genève.
- De snelweg gaat dan onder de autosalon van Genève door, en aan de noordkant van Genève voegt de A1a vanuit Genève in bij de échangeur Le Vengeron.
- De weg begint dan aan een lange route langs de oever van het meer van Genève naar Lausanne.
- De grens met Frankrijk ligt hier maar een kilometer naar het westen.
- De weg telt 2x2 rijstroken en loopt door een redelijk vlak gebied, de bergen van de Jura liggen verder naar het noorden en westen, en de Franse Alpen zijn zichtbaar aan de andere kant van het meer.
- Langs het meer liggen vooral kleine dorpjes en de snelweg buigt langzaam naar het oosten af.
- Men bereikt dan de stad Lausanne vanuit het westen.
- Lausanne telt 129.000 inwoners, maar de agglomeratie is met 317.000 inwoners wat groter.

- Hier slaat de A1a bij de échangeur Ecublens af naar het centrum van Lausanne, terwijl de A1 naar het noorden afbuigt.
- Langs de westkant van Lausanne liggen 2x3 rijstroken, en aan de noordkant van de stad voegt de A9 uit Martigny in bij de échangeur Villars-Ste-Croix, zodat een dubbelnummering van 19 kilometer ontstaat.
- De snelweg telt dan 2x2 rijstroken en loopt door de weilanden naar het noorden, met af en toe wat kleine bossen.
- Bij de échangeur Essert-Pittet slaat de A9 naar Pontarlier in het westen af, en gaat de A1 alleen verder.
- Men bereikt dan het stadje Yverdon-les-Bains, waar de A5 op de échangeur Yverdon begint, en via Neuchâtel naar Bienne loopt.
- De A5 loopt langs de noordkant van het Lac de Neuchâtel, de A1 langs de zuidkant ervan.
- De A1 telt hier vrij veel tunnels, en loopt door het glooiende gebied naar Bern.

Duitstalig Zwitserland

- Men bereikt de hoofdstad Bern vanuit het westen.
- Bern is een stad met 128.000 inwoners en heeft een agglomeratie van 344.000 inwoners.
- Aan de westkant van Bern begint bij de verzweigung Bern-Weyermannshaus de A12 die naar Fribourg en Vevey in het zuiden loopt.
- De snelweg telt langs de noordkant van Bern 2x3 rijstroken en via de hoge Felsenaubrücke steekt men de rivier de Aare over.
- Aan de noordkant van Bern voegt bij de verzweigung Bern-Wankdorf de A6 uit Thun en Interlaken in, voor een korte dubbelnummering tot Waldegg.
- Bij de verzweigung Schönbühl slaat de A6 naar Bienne in het westen af, en gaat de A1 verder naar het noordoosten.
- De snelweg telt dan 2x2 rijstroken en loopt door het glooiende gebied.
- Bij Solothurn eindigt de A5 weer bij de verzweigung Luterbach, die vanuit Bienne komt.
- Bij Wangen steekt men weer de rivier de Aare over, en de A1 buigt hier steeds verder naar het oosten af.

- Naar het noorden ligt een lage bergrug, en bij de verzweiging Härkingen voegt de A1 in op de A2 die vanuit Basel komt.
- Er volgt dan een korte dubbelnummering tot aan de verzweiging Wiggertal, waar de A2 naar Luzern en Milaan afslaat.
- De A1 loopt dan door een wat heuvelachtiger gebied langs Aarau en Lenzburg, tot bij de verzweiging Birrfeld de A3 uit Basel invoegt voor een dubbelnummering tot Zürich.
- De snelweg telt dan 2x3 rijstroken en loopt langs een dichtbevolkte corridor naar Zürich.
- Aan de westkant van het stedelijk gebied van Zürich bereikt men het Limmattaler Kreuz, waarbij de A3 naar het zuiden afslaat.
- De A1 voegt dan in op de A4, en de A3/A4 gaan langs de west en zuidkant van Zürich verder naar respectievelijk Chur en Luzern.
- Daarna begint een druk gedeelte langs de noordkant van Zürich.
- Er volgt dan een langere tunnel met 2x2 rijstroken en men komt door de noordelijke voorsteden van de 361.000 inwoners tellende stad, die een agglomeratie kent van 1.680.000 inwoners, de grootste van Zwitserland.
- Bij Glattbrugg begint de A51 naar Kloten. Hierna loopt de A1 een stukje naar het zuiden met 2x4 rijstroken.
- De A1L slaat dan af naar het centrum van Zürich, en de A1/A4 draait naar het oosten.
- Bij het Brüttseller Kreuz slaat de A53 af naar Uster in het oosten.
- De A1 buigt hierna naar het noorden af, en men bereikt vrij snel daarna de stad Winterthur.
- Winterthur is een wat grotere stad met 100.000 inwoners.
- Bij de verzweiging Winterthur-Nord slaat de A4 af richting Schaffhausen en Stuttgart, terwijl de A1 naar het oosten afbuigt.
- Aan de oostkant van Winterthur slaat de A7 af naar Konstanz in het noordoosten.
- De A1 loopt dan door een glooiend plattelandsgebied naar het oosten, via Wil naar de stad St. Gallen.
- De snelweg telt hier 2x2 rijstroken, en de snelweg loopt in tunnels door St. Gallen, een stad met 75.000 inwoners. Even verderop, bij de verzweiging Meggenhus slaat de A1.1 af naar Arbon aan de Bodensee.

- De A1 loopt dan door de heuvels langs de oever van de Bodensee naar het oosten, later langs de rivier de Rhein, direct langs de grens met Oostenrijk.
- Een snelwegaansluiting met Oostenrijk is er niet, men moet via het onderliggend wegennet.
- Bij St. Margrethen buigt de A1 af naar het zuiden, en gaat dan over in de A13, de snelweg naar Chur en Bellizona.

Totaal 410 km Lang

 A 1 Échangeur Perly	A1a	> Genève	1
		>	

Genève ± 157.000 inwoners

- Genève/Genf is een internationale stad met de allure van een wereldstad.
- Eenderde deel van zijn inwonertal heeft de buitenlandse nationaliteit, tal van internationale organisaties hebben hier hun tenten opgeslagen en van tijd tot tijd vinden er diplomatieke topontmoetingen plaats.
- Naast de veilige neutraliteit heeft Genève nog meer te bieden: een ligging aan het grootse Meer van Genève (Lac Léman/Genfer See) en ter weerszijde van de Rhône die hier het meer verlaat, een aangenaam klimaat, een oude historische stad rondom de kathedraal, moderne stadswijken, parken, promenades, musea, theaters, hotels, restaurants en cafés.
- De geschiedenis van Genève hangt ten nauwste samen met zijn ligging op de handelsroutes Frankrijk-Italië en Duitsland-Spanje en met zijn Rhônebrug die er al ruim voor het begin van de jaartelling was.
- Na de Kelten vestigden in 58 v. Chr. de Romeinen zich er en vervolgens de Bourgondiërs, rond 500 heerste de Bourgondische koning Sigismund die de in 515 ingewijde kathedraal liet bouwen.
- In 536 kwam Genève onder bewind van de Franken, maar in 888 was het weer het centrum van het nu Hoog-Bourgondische Rijk, dat eindigde met de dood van Koning Rudolf III in 1016.
- Als gevolg van de in de 12de eeuw aan belang inboetende handelsmarkten in Champagne, bloeiden die in Genève op en groeide de stad uit, commercieel werd zijn gunstige ligging ten volle benut en tal van bedrijfstakken zochten onderdak in Genève.
- Al tijdens de overheersing door Savoye dat na Bourgondië de stad bij zijn gebied had ingelijfd, ontstond er een burgerbeweging die zich sterk maakte voor burgerrechten.
- Deze situatie duurde tot eind 15de eeuw toen de Italianen hun filialen naar Lyon verplaatsten, zeevarende naties belangrijker handelsposities innamen en de directe burenen van de stad onderling onenigheid kregen als gevolg van de Bourgondische oorlogen die door Karel de Stoute werden gevoerd.

№ 2 Perly

Tunnel de Confignon

Kanton Genève

- Genève (Duits: Genf; Frans: Genève; Italiaans: Ginevra; Reto-Romaans: Genevra; Engels: Geneva; officieel: République et Canton de Genève) is een kanton in het westen van Zwitserland.
- De inwoners van het kanton zijn 17,5% protestant en 39,5% Rooms-katholiek (2000). Zonder godsdienst is 22,6% van de bevolking.

Geschiedenis

- Al in de Keltische tijd woonden hier mensen en was Genève hoofdstad van het volk der Allobrogi.
- Ook in de Romeinse tijd wordt er melding van gemaakt. Genève was een bisschopstad van ongeveer 400-1536.
- Verschillende Bourgondische koningen hebben er geheerst van de 5de eeuw tot de 11de eeuw.
- Van 1798 tot 1814 is het bezet geweest door Frankrijk.
- Kanton Genève werd in 1815 door de stad Genève, de daarbij horende gebieden en bezit en door het Congres van Wenen toebedeelde toenmalige Franse gebieden en delen van Savoie (bijvoorbeeld de stad Carouge) gevormd.
- Van oorsprong is het kanton gereformeerd, maar door de veranderingen in de bevolking heeft het Rooms-katholieke geloof de overhand.
- Na 1815 regeerde nog altijd het aristocratische regime, het kanton bleef dan ook neutraal in de bondsoorlog (1847).
- Echter in 1848 stemt het in met de nieuwe grondwet van de bondsstaat.
- Sindsdien is het een van de liberaalste kantons in Zwitserland.
- Het calvinisme is in de 16de eeuw in Genève ontstaan.
- De kerk waar Calvijn gepredikt heeft staat in Genève.

№ 3 Bernex

	Tunnel de Vernier
---	--------------------------

N° 4 Vernier	
---------------------	---

N° 5 Meyrin	
--------------------	---

N° 6 Genève-Aéroport	
-----------------------------	---

Luchthaven Genève Cointrin

- De Internationale Luchthaven Genève Cointrin (IATA: GVA, ICAO: LSGG) is de internationale luchthaven van Genève, Zwitserland.
- Het ligt zo'n 5 kilometer buiten het stadscentrum van Genève en is bereikbaar over snelwegen, met de bus en via de spoorwegen (SBB-CFF-FFS).
- Het noordelijke gedeelte van de luchthaven loopt langs de Zwitsers-Franse grens.
- Het vliegveld bedient dan ook het omliggende gebied op Frans territorium.
- Passagiers die naar Frankrijk reizen kunnen zo de Franse uitgang nemen, passagiers voor Zwitserland verlaten het vliegveld via de Zwitserse uitgang.
- Ook vrachtoperaties kunnen aan beide zijden van de luchthaven uitgevoerd worden; dit maakt van Genève Airport een vrachtcentrum van de Europese Unie, hoewel Zwitserland geen deel uitmaakt van die unie.
- Het vliegveld heeft één startbaan met een lengte van 12700 ft (3871 m) en is een belangrijke aanvlieghaven voor de goedkope maatschappij EasyJet en enkele Zwitserse maatschappijen.
- Tevens zijn op het vliegveld conferentiecentra en het hoofdkantoor van de International Air Transport Association (IATA) gevestigd. In 2005 landden en vertrokken hier 9.411.105 passagiers

Geschiedenis

- Op 11 oktober 1919 stemde de Raad van de stad voor een wet om een vliegveld te bouwen, ongeveer 4 kilometer ten noorden van de stad, dichtbij het stadje Cointrin. Het eerste vliegtuig landde op 23 september 1920

N° 7 La Grand Saconnex	1
-------------------------------	--

N° 8 Versoix	1
---------------------	--

✈ N° 9 Échangeur Le Vengeron	A1a	> Genève	1
		>	

N° 10 Coppet	1
---------------------	--

N° 11 Nyon	1
-------------------	--

Nyon ± 12500 inwoners

- Nyon is een sfeervol stadje met een lange historie.
- Het bestaat uit een boven- en een benedenstad.
- De Romeinen veroverden het op de Kelten en stichtten er een halve eeuw voor Chr. Noviodunum: de oudste Romeinse kolonie op Zwitsers grondgebied van in totaal zo'n 40.000 m².
- Daar huisde de Cavalerie, die koeriersdiensten onderhield op het gebied ten noorden van de Alpen.
- De middeleeuwse stad is gebouwd op de Romeinse resten volgens hetzelfde stratenpatroon.
- De huidige Grande Rue vormde ook in de legerplaats de hoofdstraat.
- In 1932 werd in deze straat een Romeins mozaïek gevonden dat is overgebracht naar de binnenhof van het kasteel van Nyon.
- Het museum, Musée Romain, in de Rue Maupertuis toont Romeinse vondsten.
- Bij de renovatie van de 15de eeuwse Notre-Dame werden onder de fundamenteën van het koorgestoelte resten gevonden van een 6e eeuwse apsis en daaronder nog muren van Romeinse gebouwen.
- Het koorgestoelte is 12de eeus en de resten van fresco's zijn uit de 14de eeuw.

N° 12 Gland	1
--------------------	--

N° 13 Rolle

Rolle ± 3500 inwoners

- Rolle ligt temidden van wijngaarden van La Côte die een voortreffelijke wijn produceren.
- Het heeft een 13de eeuwse kasteel met een typisch ronde Savoye-toren naast de haven en het strand, onder beheer van Bern is het in de 16de eeuw verbouwd.
- Nu huist er de gemeente.
- Voor de promenade is een kunstmatig eilandje gebouwd met daarop een obelisk ter herinnering aan generaal De la Harpe, die in 1798 de onafhankelijkheid van het kanton Vaud bevocht op Bern.
- Pas bij de werkzaamheden voor dit eilandje werden resten van paalwoningen uit de Steentijd ontdekt.

N° 14 Aubonne

Aubonne

- Dit stadje ademt helemaal de middeleeuwse sfeer, nog eens extra versterkt door het grote kasteel met een 13de eeuwse toren dat in de 17de eeuw werd gerestaureerd.
- Aubonne was al in de IJzertijd bewoond.

N° 15 Morges-Ouest

Morges ± 14.000 inwoners

- In Morges werd in de 13de eeuw een kasteel gebouwd door Savoye om zich te kunnen verdedigen tegen de bisschoppen van Lausanne.
- Nog steeds is het robuuste kasteel dominant aanwezig in dit aardige havenstadje.
- Het Musée militaire vaudois heeft er nu onderdak gevonden, waarmee het toch nog dicht bij zijn oorspronkelijke functie komt.
- In de Grand Rue staat op nr 54 het patriciërshuis Maison Alexis Forel met het gelijknamige museum waarin behalve mooi antiek en vaatwerk ook prenten en gravures van o.a. Dürer en Rembrandt te zien zijn.
- In de Grand Rue staat ook de Temple, een opvallende barokke kerk met classicistische elementen.

N° 16 Morges-Est

✘ N° 17 Échangeur Ecublens	A1a	> Genève	1
		>	

N° 18 Lausanne-Crissier	1
--------------------------------	--

Lausanne ± 127.000 inwoners

- Lausanne is een stad om van te genieten, een internationale stad aan een schitterend meer met zicht op de Alpen waar studenten, congresgangers, toeristen en chique
- Lausanners kleur geven aan het leven.
- De stad strekt zich uit over een hoogteverschil van 200 m, de levendige oude stad Cité is de bovenstad ten noorden van het station, de chique nieuwe stad werd gebouwd aan het Meer van Genève en verdrong het vissersplaatsje Ouchy Lausanne Ouchy.
- De jaarlijkse Comptoir Suisse in september is de belangrijkste gebeurtenis in Lausanne.
- Deze handelsmarkt die wordt bezocht door een miljoen mensen, biedt naast handel ook volop ruimte voor het Franse 'savoir vivre' met amusement, lekker eten en drinken.

✘ N° 19 Échangeur Villars-ste-Croix	9	> Ballaigues	1
		> Gondo	

N° 20 Cossonay	1
-----------------------	--

Kanton Vaud

- Vaud is een kanton in het westen van Zwitserland.
- De benaming van het kanton in andere talen is: Duits Waadt, Frans Vaud, Italiaans Vaud, Reto-Romaans Vad, en Engels Vaud.
- In het Nederlands wordt dit kanton ook wel "Waadland" genoemd.
- De inwoners van het kanton zijn voor 40,0% protestant en 33,7% Rooms-katholiek.

Geschiedenis

- In de prehistorie werd de regio rondom het meer van Genève al bewoond door de Helvetii.
- In 58 v.Chr. werd het veroverd door Julius Caesar en sinds deze tijd door de Romeinen beheerst. Viviscus (Vevey) en Lausonium/Lausonna (Lausanne) en meerdere andere plaatsen in Vaud zijn door de Romeinen gesticht.
- Sporen uit deze tijd kan men vooral vinden in Avenches en omgeving.
- Aventicum (Avenches) was onder keizer Vespasianus een kolonie.
- Van de 2de tot de 4de eeuw werden de Romeinen door de Germanen verdreven, maar al in de 5de eeuw veroverden de Bourgondiërs Vaud.
- In 888 werd het land door de Karolingers overgenomen.
- In 1032 werden ze gevolgd door de Zähringers, in 1218 werd het veroverd door Savoye en was Vaud bijna zo gevormd zoals het nu is.
- Vanaf 1536 werd Vaud een vazalstaat van kanton Bern en zette de reformatie zich hier door, het prinsbisdom Lausanne werd ingelijfd.
- In januari 1798, in het jaar toen de kantons van het Zwitsers Eedgenootschap door Napoleon veroverd werden, vond er gelijktijdig in Vaud een kleine revolutie plaats en werden de heersers van Bern weggestuurd en werd de Republiek Lémanique uitgeroepen.
- Dit wordt op 24 januari nog altijd gevierd met "Bernnerplatte", een zuurkoolgerecht met verschillende soorten worst en spek.
- Echter al in april 1798 werd door Napoleon het Canton du Léman uit Vaud en kanton Genève gevormd.
- In 1803 werd Vaud dan door Napoleon samen met de kantons Thurgau, Sankt Gallen, Aargau, Graubünden en Ticino zelfstandig gemaakt en volwaardig lid van het Zwitsers Eedgenootschap.
- In de Sonderbundskrieg van 1847 was Vaud op de hand van de tegenstanders van de katholieke beweging.

N° 21 La Sarraz

1

La Sarraz ± 1748 inwoners

- La Sarraz is een gemeente en plaats in het Zwitserse kanton Vaud, en maakt deel uit van het district Cossonay.
- Kasteel La Sarraz staat sinds 2010 op de Europese Erfgoedlijst

N° 22 Chavornay

1

N° 23 Échangeur Essert-Pittet

9

> Ballaigues

> Gondo

1

N° 24 Échangeur Yverdon

5

> Yverdon-les-Bains

> Solothurn

1

N° 25 Yverdon-Sud

Yverdon ± 21.500 inwoners

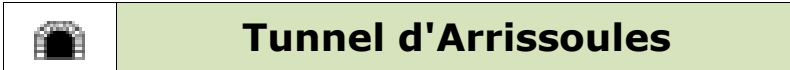
- Yverdon is een industriestad die vooral bekend is om zijn zwavelhoudende bronnen.
- Al in de Romeinse tijd werd daar gebruik van gemaakt en vanaf 1977 worden de bronnen modern geëxploiteerd in een complex in een mooi oud park.
- In het aardige, deels autovrije, centrum van Yverdon staan een kasteel en stadhuis die beide de moeite waard zijn.
- De kerk uit 1755 heeft een barokke gevel van gele Jurakalk, 's zomers is op werkdagen de toren te bezichtigen.
- Op het plein ervoor staat een sentimenteel monument voor Pestalozzi die hier geboren werd en van 1805 tot 1825 als pedagoog en kinderopvoeder trachtte te werken.
- Het Hotel de Ville, stadhuis, heeft een rococogevel.
- Het kasteel is ouder, oorspronkelijk in 1135 gebouwd door hertog Konrad von Zähringen werd het inde 13de eeuw door Savoye in hun stijl aangepast en van vier ronde hoektorens voorzien.
- In dit kasteel werkte Pestalozzi met zijn bekende instituut.
- Nu is er het Musee du Vieil-Yverdon gehuisvest met een afdeling Natuurhistorie, Volkenkunde (vondsten van de La Tène-cultuur en van de Romeinse tijd) en Geschiedenis.
- De 18de eeuw was de bloeiperiode van het culturele leven in Yverdon, er werd zo genoten van het leven dat de Berner landvoogd in die tijd de verzuchting uitte dat men in Yverdon in 14 dagen net zoveel genoeg beleefde als in Bern het hele jaar.
- In die periode werd er ook een boekdrukkerij gestart die delen van de belangrijke Diderot Encyclopedie uitgaf en werden de kerk en het stadhuis gebouwd.
- Het Musée de l'Habillement toont kleding vanaf 1850.

Tunnel de Pomy

Tunnel de Champ-Baly

Estavayer-le-Lac ± 3500 inwoners

- Estavayer-le-Lac aan de oostelijke oever van het Meer van Neuchâtel is een oud, schilderachtig stadje met verrassende hoeken.
- Het kasteel Chenaux heeft drie forse ronde torens, uit de 13de eeuw toen Savoye het hier voor het zeggen had en een vierkante poorttoren die in de 15de eeuw is neergezet.
- De gemeente huist hier, zodat het kasteel niet zomaar te bezichtigen valt.
- De oude, deels ommuurde, stadskern ligt een halve km van het meer af als gevolg van de verandering van de waterstand die in de vorige eeuw zorgde voor een waterniveauperlagings van ruim 2 m.
- De kerk St-Laurent uit de 15de eeuw is laat-gotisch.
- Midden in het stadje staat een fraai gotisch huis, waarin het Musée communal gevestigd is met de wat bizarre collectie van in 1930 opgezette kikkers die allerlei menselijke taferelen uit de 19de eeuw uitbeelden.
- Verder zijn er ook historische en archeologische objecten.
- Estavayer heeft een jachthaven met zeilschool, een zandstrand en een télési nautique (waterskiën door middel van een lier).
- Vanuit Estavayer gaan lijnboten naar Neuchâtel, St. Aubin en Concise.

Het meer van Neuchâtel

- Het meer van Neuchâtel (Duits: Neuenburgersee, Frans: Lac de Neuchâtel) heeft een oppervlakte van 217,9 km² en is daarmee het grootste meer dat geheel binnen Zwitserland ligt.
- Het meer ligt in de Zwitserse kantons Neuchâtel, Fribourg, Vaud en Bern.
- De volgende rivieren monden uit in het meer: de Areuse, de Thielle, en het Broyekanaal uit het meer van Murten.
- De afvloeiende waterloop (Canal de la Thielle) mondt uit in het meer van Biel.
- Samen met het meer van Murten dient het meer van Neuchâtel als egalisatiebekken voor de Aare die in het meer van Biel uitmondt.
- Wanneer het meer van Biel wordt overvuld, vloeit het water in het Broyekanaal daarom terug.
- Het meer van Neuchâtel is 38,3 km lang en maximaal 8,2 km breed.
- De maximale diepte is 152 m en de inhoud van het meer is 14,0 km³.
- Het afwatergebied rondom het meer bedraagt 2670 km².
- Aan de noordelijke oever ligt de stad Neuchâtel, aan de westelijke kant Yverdon-les-Bains en Grandson.
- Aan de zuidelijke kant ligt het middeleeuws stadje Estavayer-le-Lac.

Tunnel de Sévaz

№ 27 Payerne

Payerne ± 7500 inwoners

- Het industriestadje Payerne ligt, net als Murten, Avenches en Moudon op een van de belangrijke verbindings-en handelsroutes tussen de bevaarbare Rijn en de Rhône.
- Al in de Romeinse tijd speelde Payerne een stevige rol.
- Een bloeiperiode beleefde het tussen 1000 en 1400, daarna zette het verval in dat een roemloos einde vond met de inneming van de stad in 1536 door de Berners.
- Het meest bekend van het stadje is de schitterende romaanse abdijkerk met zijn sprekende romaanse kapitelen.
- In de 10^e eeuw stichtte de legendarische Bertha, vrouw van Rudolf II van Bourgondië, hier een benedictijner klooster.
- Haar dochter Adelheid, vrouw van de keizer van het Heilige Roomse Rijk Otto I, liet in de 11de eeuw de abdijkerk bouwen.
- Het schip ligt op de plaats van de oorspronkelijke 10de eeuwse kerk die op zijn beurt weer op de plaats van een Romeinse villa werd gebouwd.
- Tijdens de Reformatie werd de kerk sterk ontluisterd, in hang naar soberheid, en vervolgens is hij tijden in gebruik geweest als opslagplaats.
- Pas in 1926 werd begonnen met de restauratie, die de kerk dicht bij zijn oude staat bracht, zodat één van de mooiste romaanse kerken van Zwitserland hiermee weer in ere is hersteld.
- Opvallend aan de buitenkant is het hoge schilddak op de narthex, binnen geeft de mooie lichtval het interieur bijzondere glans.
- Delen van fresco's uit de 13de – 15de eeuw en de vroeg romaanse kapitelen zijn gelukkig bewaard gebleven.
- De romaanse kapitelen zitten te hoog om ze te kunnen bekijken, waarschijnlijk zijn ze daarom ook ontsnapt aan de beeldenstorm.
- Gipsen afgietsels ervan zijn echter mooi tentoongesteld in de Michaelkapel, bereikbaar met een trap aan het begin van het rechterzipschip.
- Achter de kerk ligt de schilderachtige Place du Tribunal met het fraaie 16e eeuwse gerechtsgebouw.
- De 14de eeuwse gotische parochiekerk ernaast heeft moderne ramen (1980) van Jean Prahin.

N° 28 Avenches

Avenches ± 2400 inwoners

- Avenches is een andere stad op de route Murten-Meer van Genève.
- Het nu kleine, aardige stadje heeft een lange geschiedenis.
- Voorde jaartelling bewoond door de Keltische stam der Heiveten, dijde het inde Romeinse tijd uit tot de grote Romeinse kolonie Aventicum die 20.000 inwoners telde, een tienvoud van het huidige inwonertal, en werd hoofdstad van Helvetië.
- Een 6 km lange muur met wachttorens omgaf de stad.
- Overblijfselen uit deze tijd zijn het amfitheater, geschikt voor 10.000 mensen, mozaïekvloeren, opschriften, munten, gereedschap en Le Cigognier, een Corinthische zuil behorend bij het Romeinse forum, decennia bekrond met een ooievaarsnest.
- Het amfitheater ondergaat een grootscheepse restauratie, waarbij ook nieuwe betonnen delen worden aangebracht.
- De forse middeleeuwse toren naast het amfitheater huisvest het Musée Romain met vondsten uit de Romeinse tijd en de kopie van de gouden buste van Marcus Aurelius, gevonden bij Le Cigognier in deze eeuw, het origineel bevindt zich in het Musée cantonal d'Archéologie et d'Histoire te Lausanne.
- Vlak bij Le Cigognier ligt het Romeinse Theater, een kwartiertje lopen noordoostelijk daar vandaan ligt de Oostpoort van de Romeinse stad met bewaard gebleven gedeelten van de muur.
- De Romeinse stad werd in de 3de eeuw veroverd door de Alemannen en in de 4e eeuw nogmaals aangepakt door de Hunnen.
- Opgekrabbeld fungeerde het daarna tot eind 5de eeuw als hoofdzetel van de bisschop die zich echter via Payerne terugtrok naar Lausanne uit angst voor nieuwe aanvallen van Alemannen.
- De kerk in de stad is 11de eeuws in oorsprong, maar sindsdien uitgebreid in verschillende stijlen.
- Het 16de eeuws renaissance kasteel, van de in het Mittelland zo veel gebruikte groene zandsteen, huisvest een klein museum handelend over de geschiedenis van de Zwitserse luchtvaart.

Tunnel de Les Vignes

Tunnel de Combette

N° 29 Murten

Murten-Morst ± 4700 inwoners

- Het tweetalige stadje Murten/Morat aan de Murten See is een begrip in Zwitserland omdat hier in 1476 de Eedgenoten voor de tweede maal Karel de Stoute versloegen.
- Deze had de aspiraties om het oude Bourgondische Koninkrijk met het naar zijn mening erbij behorende grondgebied in ere te herstellen.
- Na een aanvankelijke overwinning, gevolgd door een verpletterende nederlaag bij Grandson eerder dat jaar, werd hij nogmaals verslagen bij Murten.
- De gevolgen van deze overwinning door de Eedgenoten werken nu nog door omdat hierdoor de aansluiting van de Franse kantons bij Zwitserland voor een deel mogelijk werd.
- Uiteindelijk werd Karel definitief uitgeschakeld bij Nancy in 1477.
- Elk jaar wordt op 22 juni de overwinning herdacht met een dienst op het voormalige slagveld en met feesten.
- Op de eerste zaterdag van oktober wordt een 17 km lange 'marathon' gehouden van Murten naar Fribourg, de historische weg waarlangs de koerier rende om de overwinning te melden.
- Elk jaar ook lijkt het meer zelf de slag, waarbij het merendeel van Karels leger in het meer werd gedreven en afgemaakt, te herdenken: door een overmatige algenbloei kleurt het onder bepaalde weersomstandigheden rood, voor de bewoners met 'Burgunderblut'.
- Behalve als historische plaats is Murten zelf ook erg de moeite waard.
- Het is één van de best bewaard gebleven middeleeuwse steden in Zwitserland.
- Gelegen op een verhoging wordt het omgeven door 15e eeuwse muren met verdedigingstorens.
- Over de stadsmuren kan gelopen worden en één toren kan men beklimmen.
- Opgangen voor de muur zijn bij het kasteel en de Duitse Kerk.
- De Hauptgasse is sfeervol met aan weerszijden booggalerijen en fraaie 17de en 18de eeuwse woonhuizen met o.a het Rübenloch met dubbel dak en leidt naar de 18de eeuwse Berner Tor, die met zijn grote uurwerk plaat en karakteristieke toren constructie typerend is voor de Berner bouwstijl.

N° 30 Kerzers

N° 31 Mühleberg

Kanton Bern

- Bern is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Duits: Bern; Frans: Berne; Italiaans: Berna; Reto-Romaans: Berna.
- Het gelijknamige Bern is de hoofdstad van het kanton en tevens de bondsstad van Zwitserland.
- De inwoners van het kanton zijn hoofdzakelijk gereformeerd.

Geschiedenis

- De geschiedenis van het kanton begon met de stichting van de stad door Hertog Berchtold V van Zähringen in 1191.
- De expansie van de stad begon in de 14de eeuw en in 1353 sloot Bern zich aan bij de Zwitserse Eedgenootschap.
- In 1415 verovert het samen met de eedgenoten Aargau op de Habsburgers.
- Tijdens de Bourgondische oorlogen verovert het kanton gebieden in Romandië.
- In 1528 vindt de reformatie plaats en in 1536 wordt Vaud aan het grondgebied toegevoegd.
- Het oude Bern gaat tenonder na het uitroepen van de Helvetische Republiek in 1798.
- Na deze tijd worden Aargau en Vaud onafhankelijke kantons in de nieuwe bondsstaat, waarvan in 1848 de stad Bern tot hoofdstad wordt gekozen.
- In 1979 scheiden zich de districten Delémont, Porrentruy en Franches-Montagnes af van het kanton om een eigen kanton te vormen: Jura.
- In 1994 sluit het district Laufental zich aan bij het kanton Basel-Landschaft.

N° 32 Bern-Brünnen

Bern ± 140.000 inwoners

- Bern is een gave, robuuste stad met brede straten, groene zandstenen huizen, bogengalerijen, bronnen en bloemen.
- De stad is verkeersarm, zodat een verkenningstocht of een stadswandeling in alle rust ondernomen kan worden.
- Openbaar vervoer is met trolleybussen geregeld en rijdt frequent.
- Bern is een levendige stad, een komen en gaan van toeristen en congresgangers, winkels die de hele dag ononderbroken open zijn, terrassen, muzikanten, straatspelen bepalen overdag het beeld.
- 's Avonds bloeit het uitgaansleven.
- Het is een culturele stad met musea, theaters en festivals.
- Bern ligt in de binnenbocht van een geweldige slinger die de Aare maakt, met grote bruggen verbonden met de overzijde.

Brünnentunnel

N° 33 Bern-Bethlehem

Bern - Geschiedenis.

- In 1191 werd Bern gesticht door hertog Berchtold V von Zähringen, die de strategische positie aan de rand van het Mittelland goed inzag.
- De bouw verliep in fases, in 1218 de Zeitglockenturm, in 1256 de Käfigturm, in 1344 de Christoffelturm die in 1865 werd afgebroken.
- Na het uitsterven van de Zähringentak koos Bern tijdelijk de beschermende zijde van Savoye tegen de opdringerige Habsburgers en Kyburgers, maar behield echter wel de status 'Reichsunmittelbar' waarmee het alleen verantwoording verschuldigd was aan de Keizer.
- In 1353 trad het toe tot het Eedgenootschap, na de bescherming van Savoye verder te hebben afgewezen.
- Langzaam maar zeker breidde het zijn gebied uit met overwinningen op Fribourg, Thun, Burgdorf en in 1415 Aargau.
- Daarna richtte het zijn blik op Bourgondië en na de nederlaag van de Bourgondiërs in 1476 bij Muiten lag de weg naar Genève open.
- Toen in 1536 ook Vaud viel, was Bern dat inmiddels overgegaan was tot de Reformatie de grootste stadstaat van Europa ten noorden van de Alpen.
- Gouden tijden braken aan voor de stad, die in die periode opnieuw werd opgebouwd, nadat een brand in 1405 de houten stad in as had gelegd.
- Met harde hand regeerde Bern, opstanden van boeren (1563) en burgers (1749) werden bloedig neergeslagen.
- Toen Bern viel voor de Napoleontische troepen in 1798 was dat dan ook een geweldige schok voor het Eedgenootschap.
- Na het vertrek van de Fransen werd de oude draad evenwel opnieuw opgepakt.
- In 1834 kreeg Bern vervolgens een universiteit en in 1848 werd het Bundesstadt, waarmee het de zetel werd van de Zwitserse regering.
- Tevens is het de hoofdstad van het kanton Bern.
- De wereldoorlogen gingen aan Bern voorbij en de stad ligt er nog zo bij als in de grote bloeiperiode.
- Wandelend ondergaat men de stad het best.
- Voor mensen met haast levert een korte wandeling van een uur, zonder pauzes of bespiegelingen tussendoor, al een aardige indruk.
- Recht doet men pas aan de stad door er veel meer tijd voor uit te trekken.

✘ N° 34 Verzweigung Bern-Weyermannshaus	12	>Vevey	1
		>Bern	

N° 35 Bern-Forsthaus	1
-----------------------------	--

N° 36 Bern-Neufeld	1
---------------------------	--

✘ N° 37 Verzweigung Bern-Wankdorf	1	>Biel/Bienne	1
		>Lattigen	

✘ N° 38 Verzweigung Schönbühl	6	> Biel/Bienne	1
		> Lattigen	

N° 39 Kirchberg	1
------------------------	--

N° 40 Kriegstetten	1
---------------------------	--

Kanton Solothurn

- Solothurn (Duits: Solothurn; Frans: Soleure; Italiaans: Soletta; Reto-Romaans: Soloturn; Engels: Solothurn) is een kanton in het noordwesten van Zwitserland.
- Het is een deel van de Zwitserse Hoogvlakte.
- Van de inwoners van het kanton is 42,7% Rooms-katholiek en 28,8% protestant

Geschiedenis

- In 888 zijn de gebieden van het kanton een deel van het koninkrijk Bourgondië, in 1127 wordt het een bezit van de Zähringer.
- Dan in 1218 wordt het een vrije stad en bindt vanaf 1344 gebieden van buiten de stad aan zich, in 1481 wordt het als 11de kanton lid van het Zwitsers Eedgenootschap.
- In 1523 verzet Solothurn zich tegen de reformatie en blijft Rooms-katholiek.
- Na de Napoleonistische tijd wordt Solothurn vanaf 1814 weer aristocratisch geregeerd tot 1830.
- In 1828 wordt het standoord van de bisschop van Bazel.
- Solothurn heeft in de geschiedenis gediend als toevluchtsoord voor vervolgd, bijvoorbeeld rooms-Katholieken uit de gereformeerde gedeelten van Zwitserland

✘ N° 41 Verzweigung Luterbach	5	> Yverdon-les-Bains	1
		> Solothurn	

N° 42 Wangen	1
---------------------	--

Kanton Schwyz

- Schwyz is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Duits: Schwyz; Frans: Schwytz of Schwyz; Italiaans: Svitto; Reto-Romaans: Sviz.
- Het kanton Schwyz is voor het grootste gedeelte Rooms-katholiek, met als centrum het Benedictijnse klooster Einsiedeln.

Geschiedenis

- Er wonen al duizenden jaren mensen in het gebied van het kanton, hoofdzakelijk aan het Meer van Zürich.
- Stenen en bronzen werktuigen van 5000 jaar oud zijn hier gevonden.
- 1400 jaar geleden kwamen de Germanen, die vrij spoedig tot het christendom werden bekeerd.
- In de 10de eeuw werd de abdij van Einsiedeln machtiger, waarbij het de controle uitbreidde over de omliggende landerijen.
- De handel over de Gotthard-pas was een belangrijke economische factor in Schwyz.
- Op 1 augustus (de nationale feestdag van Zwitserland) 1291 werd het Pakt van Rütli gesloten, samen met de kantons van Unterwalden en Uri.
- Omdat Schwyz een leidersrol had binnen dit pakt werd per 1320 de naam van het kanton voor de gehele confederatie gebruikt.
- Pas in 1803 echter werd Schweiz de officiële naam van Zwitserland.
- Ook de vlag van Zwitserland komt van de vlag van Schwyz.
- De reformatie werd niet geaccepteerd door Schwyz.
- Bij de slag van Kappel in 1531 heeft het leger van Schwyz het leger van de reformatieleider Huldrych Zwingli verslagen.
- Zwingli zelf werd gedood in de slachting.
- Tussen 1798 en 1803 was Schwyz een deel van de Helvetische Republiek, gevormd door Napoleon.
- Een gedeelte van het kanton heeft zich in 1830 onder de naam Schwyz Buitenlanden afgesplitst, maar werd al in 1833 weer in het kanton opgenomen.

- In 1845 verenigde het kanton zich met de andere rooms-Katholieke kantons in een afsplitsing van de statenbond (zie Sonderbund) .
- Echter in 1848 werd Schwyz één van de kantons in de nieuw gevormde bondsstaat.

N 43 Niederbipp	1
------------------------	--

N 44 Oensingen	1
-----------------------	--

✘ N 45 Verzweigung Härkingen	2	> Kleinhüningen (CH/D)	1
		> Chiasso (CH/I)	

N 46 Rothrist	1
----------------------	--

Kanton Aargau

- Aargau (Frans: Argovie; Italiaans: Argovia; Reto-Romaans: Argovia) is een kanton in het noorden van Zwitserland.
- De inwoners van het kanton zijn ongeveer voor de helft gereformeerd en voor de helft katholiek.

Geschiedenis

- Het gebied van het kanton Aargau werd al in de 5de eeuw door de Germaanse stam de Alemannen bewoond.
- In de 6de eeuw behoorde het tot Frankrijk.
- De oudste bewaard gebleven bron waarin de naam Aargau wordt genoemd, dateert uit 763.
- De onder-Aargau, het gebied van het tegenwoordige kanton Aargau, was in de Middeleeuwen eerst van de graaf van Lenzburg, daarna van de graaf van Kyburg en daarna de hertog van Habsburg.
- Uit de tijd van de Habsburgers stammen de kastelen van Habsburg, Lenzburg en Wildegg en de kloosters van Wettingen en Muri.
- Aargau werd in 1415 door de eedgenoten veroverd.
- In 1798 werd Aargau door de Fransen veroverd en er werden 3 kantons gevormd:
  - Kanton Aargau (met de districten Aarau, Brugg, Kulm, Lenzburg en Zofingen)
  - Kanton Baden (met de districten Baden, Bremgarten, Muri en Zurzach)
  - Kanton Fricktal (met de districten Laufenburg en Rheinfelden van Vooroostenrijk)
- Het huidige kanton werd in 1803 door het samenvoegen van de bovenstaande 3 kantons, waarbij kleine delen aan Zürich werden afgestaan en delen van kanton Bern en Luzern werden overgenomen.

 Verzweigung Wiggertal	2	> Kleinhüningen (CH/D)	1
		> Chiasso (CH/I)	

N° 48 Oftringen

Oftringen ± 12.107 inwoners

- Oftringen is een Zwitserse stad en gemeente in het kanton Aargau.
- De gemeente is gelegen in het Wiggerdal.
- Bezienswaardigheid van Oftringen is een voormalige burcht uit 1415, waar alleen nog de ruïne resten van over zijn gebleven

N° 49 Aarau-West

Aarau ± 16.000 inwoners

- Aarau, het industriestadje op de rechteroever van de Aare is de hoofdstad van het kanton Aargau.
- De stad werd rond 1250 gesticht door de graven van Kyburg op een heuvel boven de Aare en is later ommuurd.
- Toen het Kyburggeslacht uitstierf, ging Aarau in 1273 door verkoop over in de handen van Habsburg.
- In 1415 ging het, na de ineenstorting van het Habsburgse rijk, over in handen van Bern.
- In de 18de eeuw volgde een economische opbloei door de zijde- en verfstoffenindustrie, een opbloei die zich weerspiegelt in enkele woonhuizen in de oude stad.
- Nog steeds heeft deze het oorspronkelijke stratenpatroon van de Kyburgers, en is schilderachtig met rijen laatgotische huizen en barokke gevels.
- Het oudste gebouw van de stad is het slot, Schlössli waarin het Stadtmuseum 'Alt Aarau' is gehuisvest dat 700 jaar geschiedenis van Aarau belicht.
- De toren, opgetrokken uit zwerfstenen en kiezel uit de Aare, werd in de 11^e eeuw gebouwd, de bovenbouw uit de 18de eeuw werd gemaakt van tufsteen en heeft daardoor een heel ander karakter.
- Van de oorspronkelijke vestingen zijn nog drie torens over, waarvan de toren van het Schlössli er een is.
- Van de andere twee stamt de Oberer Turm, die steeds verder is opgehoogd in de loop der eeuwen, uit de 13de eeuw.
- Op de 10^e verdieping, boven de grote klok uit 1532 op de 9de , woonden van 1580 tot 1876 de torenwachter met zijn gezin.

N° 50 Aarau-Ost

N° 51 Lenzburg

Lenzburg ± 7000 inwoners

- Lenzburg is een vriendelijk stadje met regionale betekenis, dat zijn grootste bron van inkomsten vindt in een grote levensmiddelenindustrie.
- De stad werd in de 13de eeuw gesticht door het geslacht Lenzburg, die toentertijd een belangrijke rol speelden in de politiek.
- Net als Aarau werd het in 1273 verkocht aan Habsburg.
- De stad was opgezet volgens het typisch middeleeuwse principe van een twee-eenheid van burcht en stad.
- De machtige burcht ligt op een ruim 500 m hoge eenzame heuvel en werd gebouwd tussen de 11de en 16de eeuw, in fasen die in de bouw goed te herkennen zijn mede omdat de burcht gespaard is gebleven voor de diverse branden die de stad geteisterd hebben.
- In een deel, het Stapferhaus, is het Historischer Museum ingericht met een uitgebreide collectie stijkkamers (16de-18de eeuw), middeleeuwse beeldhouwwerken, tin, goud- en zilversmeedwerk, wapens en keramiek.
- Een grote brand in de 16de eeuw legde veel van de stad in de as zodat de huizen in de oude straten van na die tijd zijn en veel barokke kenmerken vertonen met hier en daar nog een vlag van laatgotiek zoals de toren van de kerk.
- Het 17de eeuwse barokke stadhuis in het centrum is één van de aardigste gebouwen.
- Buiten het oude stadsgedeelte staan een paar bezienswaardige classicistische herenhuizen: de Burghalde en de Hünerwadel.
- In de eerste is het streekmuseum ondergebracht met een kleine collectie vondsten uit de Bronstijd en Romeinse tijd, gereedschap, keramiek en schilderijen.
- Op de Stauffberg, iets zuidwestelijk van de stad en net als de burchtheuvel eveneens ruim 500 m hoog, werd op romaanse fundamenten een gotische kerk gebouwd, waarvan bij een brand alleen de gebrandschilderde ramen gespaard zijn gebleven en in de nieuw gebouwde St. Niklauskerk zijn ingepast.

N 52 Mägenwil	1
----------------------	--

N 53 Verzweigung Birrfeld	3	>Basel	1
		>Sargans	

N 54 Baden-West	1
------------------------	--

Baden ± 13.850 inwoners

- Aan de Limmat, ten oosten van de laatste uitlopers van de Jura in een breed glooiend landschap, ligt Baden.
- Deze bronnenbadplaats is een echt kuuroord, waar men in alle luxe geniet van het weldadig warme, mineraalrijke water.
- Dit wordt van oudsher gedaan, want vóór onze jaartelling waren de bronnen al bekend bij de Kelten, daarna werden ze door de Romeinen gebruikt die er een nederzetting stichtten, Aquae Helveticae genaamd.
- Uit opgravingen is duidelijk geworden dat er door de eeuwen heen in wezen niets is veranderd: de Romeinen hadden er een hospitaal met een uitgebreid medisch instrumentarium, een apotheek en een groot bad met ruimte voor wel 100 personen, dit alles omgeven met de nodige luxe.
- Ook in de Middeleeuwen genoot de plaats grote bekendheid wegens de wonderbaarlijke genezingen die St. Verena er verrichtte.
- De zwavelrijke bronnen genoten onder meer bekendheid omdat onvruchtbaar geachte vrouwen na een kuur in dit bad zwanger werden.
- Ondanks de grootschalige uitbreiding van de stad is het middeleeuwse centrum goed bewaard gebleven.
- Baden is in de 13de eeuw door toedoen van de Habsburgers herbouwd en kreeg een strategische functie.
- Buiten de stadspoorten ligt op de berg de ruïne van de burcht Stein, vanaf 1100 het domicilie van de geslachten Lenzburg, Kyburg en Habsburg.
- Bij de burcht Stein verzamelden zich de legers van de Habsburgers voor de slag bij Morgarten (1315) en de slag bij Sempach (1386).
- De Eedgenoten die de Habsburgselegers beide keren versloegen, brandschatten in 1415 de burcht en de stad.
- De Bruggerturm uit 1441 is één van de fraaiste restanten van de oude stadsmuur.

- Aan de noordkant aan de buitenkant van de Collegiale Kerk bevindt zich een opvallende beeldengroep die er in 1614, in het teken van de Contrareformatie, is opgesteld.
- Naast de kerk ligt het Rathaus dat aan 'het einde van de 15de eeuw werd gebouwd en waar eeuwenlang de Statenvergaderingen werden belegd.
- De tien wapenschilden van de Eedgenoten die men er kan zien, zijn vervaardigd naar de originele van Lux Zeiner uit 1501.
- Ze hingen er met het doel de samengekomen Eedgenoten te herinneren aan hun gezworen trouw.
- Vanuit de stad leidt een houten overdekte brug naar het voormalige Landvogteischloss uit 1242 aan de overzijde van de Limmat.

	Baregg tunnel
---	----------------------

N° 55 Neuenhof	
-----------------------	---

N° 56 Wettingen-Ost	
----------------------------	---

N° 57 Spreitenbach	
---------------------------	---

N° 58 Dietikon	
-----------------------	---

Kanton Zürich

- Zürich is een kanton in het midden van Zwitserland.
- Het is een deel van het Middenland.
- Duits: Zürich; Frans: Zurich; Italiaans: Zurigo; Reto-Romaans: Turitg; Engels: Zurich; Latijn: Turicum; Zwitserduits: Züri
- De inwoners van het kanton zijn voor ongeveer 30,6% Rooms-katholiek en 39,8 % protestant

Geschiedenis

- De eerste sporen van bewoning stammen uit de steentijd, met de keltische stam de Helvetiërs.
- Van 15 voor Chr. tot 401 heersen de Romeinen hier.
- Daarna komen de Germanen en wordt het christendom verbreid.
- In de 11de eeuw merkt Zürich de invloed van Habsburg uit de Elzas.
- Na het uitsterven van de adellijke familie van de Zähringer in het begin van de 13de eeuw wordt Zürich een vrijstad.
- Het kanton werd lid van het Zwitsers Eedgenootschap in 1351.
- Het Onderland werd in 1362 aan Zürich toegevoegd.
- De noordelijke delen tot aan de Rijn met Winterthur werd van Habsburg gekocht in 1467, overigens tegen de wil van de bewoners van Winterthur.
- In 1525 voert de Raad van Zürich met de theologische leiding van Huldrych Zwingli in Zürich de reformatie in.
- Zürich maakt deel uit van de napoleontische Helvetische Republiek van 1798 tot 1803.
- De eerste versie van de huidige grondwet stamt uit 1869.

 K 59 Kreuz Limmattal	3	> Basel - Sargans	1
	4	> Bergen - Altdorf	

K 60 Weiningen	1
-----------------------	--

	Gubristunnel
---	---------------------

N° 61 Zürich-Affoltern

Zürich - Algemeen ± 363.000 inwoners

- Zürich is Zwitserlands grootste stad.
- De zomerwarmte wordt er weggeblazen door een verkoelend windje van het grote meer, dat zich vernauwt tot de rivier de Limmat, die dwars door de stad stroomt.
- Zürich geldt als een toeristisch bijzonder interessante stad.
- In de oude kern zijn talrijke monumentale gebouwen en kerken, er zijn herinneringen aan het rijke verleden als gilden stad en Reichsstadt.
- De ligging is uniek, omdat het uitzicht over de Zürichsee zich bij helder weer uitstrekt tot aan de Alpen.
- Zelfs de argeloze beschouwer zal spoedig, al wandelend of fietsend door de wereld van de luxe in de Bahnhofstrasse, zien dat Zürich de 'stad is van geld en goud'.
- Vele inwoners houden zich dagelijks bezig met geld in honderden monumentale, fraai ingerichte bankgebouwen.
- Dat heeft onmiskenbaar een stempel gedrukt op de welgestelde Zürchers.
- Zürich heeft dus een zeer chique kant, maar kampt daarnaast ook met grootstedse problemen als drugs.
- De tegenstellingen zijn groot.
- Maar het oude, kleinsteedse Zürich met zijn bezienswaardigheden, verrassende straten, straatmuzikanten en knusse steeltjes ligt slechts op enkele schreden van de Bahnhofstrasse.
- Zürich ligt aan de noordkant van de Zürichsee, aan weerszijden van de oevers van de Limmat.
- Hoewel vonden bewijzen dat de vissende Kelten en Alemannen in hun paalwoningen zich hier al thuis voelden, duikt pas omstreeks de 9de eeuw de naam van Zürich als stad in de annalen op.
- Maar dan gaat de ontwikkeling van de stad pijlsnel.
- Zürich was in 1218 al zo belangrijk dat het de status van 'Reichsstadt' verwierf, een privilege waarbij de stad uitsluitend verantwoording aan de Duitse keizer verschuldigd was.
- Betrekkelijk snel (1351) sloot Zürich zich als zesde kanton (stadstaat) bij de Eedgenoten aan.

N° 62 Zürich-Seebach	
-----------------------------	---

N° 63 Verzweigung Zürich-Nord		>Bülach	
		>Zürich	

N° 64 Verzweigung Zürich-Ost		> Zürich	

N° 65 Wallisellen	
--------------------------	---

N° 66 Kreuz Brüttsellen		>Brüttsellen	
		>Reichenburg	

N° 67 Effretikon	
-------------------------	---

68 Winterthur-Töss

Winterthur ± 90.000 inwoners

- Laat u zich niet om de tuin leiden door de roep die er van Winterthur als industriestad uitgaat.
- Inderdaad kan Winterthur beschouwd worden als een van de belangrijkste leveranciers van het voortreffelijke Zwitserse spoorwegmaterieel, maar op cultureel gebied neemt het een even vooraanstaande plaats in.
- De stad kan bogen op een lange historie, waarin zowel de Kelten als de Romeinen een rol hebben gespeeld.
- In de 12de eeuw was de stad uitgroeid tot een belangrijke marktplaats.
- Sterke muren en poorten hielden ongewenste bezoekers op veilige afstand.
- In de 18de en 19de eeuw maakte de stad perioden van sterke groei door.
- Toen vielen muren en poorten onder de slopershamer en werden grachten gedempt, maar iets van de oude sfeer is in de Altstadt nog wel terug te vinden, met name in en rondom de Marktgasse (nr. 25
- laatgotisch Waaghaus, Steinbergstrasse en Obertor.
- De Kirche St. Laurentius met zijn twee fronttorens verloochent zijn 13de eeuwse afkomst niet, ook al is hij niet ontkomen aan talloze veranderingen: barok interieur, 20^e eeuwse wandschilderingen en koorvenster.
- De trots van Winterthur zijn de musea, waarin zelfs de verwende bezoeker iets van zijn gading zal vinden.
- De kunstverzamelingen van Oskar Remhart en die in het Kunstmuseum behoren tot de mooiste in Europa.

69 Winterthur-Wülflingen

70 Verzweigung Winterthur-Nord

>Bargen
>Aldorf

71 Winterthur-Ohringen

N 72 Oberwinterthur	1
----------------------------	--

N 73 Verzweigung Winterthur-Ost	7	>Winterthur	1
		>Kreuzlingen	

N 74 Attikon	1
---------------------	--

N 75 Matzingen	1
-----------------------	--

Kanton Thurgau

- Thurgau is een kanton in het noordoosten van Zwitserland.
- Het is een deel van het Middenland.
- Duits: Thurgau; Frans: Thurgovie; Italiaans: Turgovia; Reto-Romaans: Turgovia; Engels: Thurgau (oud: Thurgovia).
- De inwoners van het kanton zijn voor 39,2% Rooms-katholiek en 50,6 % protestant

Geschiedenis

- Ten tijde van de Romeinen was het kanton een deel van de provincie Raetia totdat het land in 450 door de Germanen werd bezet.
- Het graafschap Thurgau behoorde tot het bezit van de hertog van Zähringen, vervolgens bezat de graaf van Kyburg en daarna de graaf van Habsburg het land.
- In 1460 werd het door de Eedgenoten veroverd en tot 1798 als vazalstaat gehouden.
- De reformatie werd bijna geheel door de bevolking aangenomen in Thurgau vanaf 1529, maar er was ook een terugkeer van een groot aantal Thurgaue plaatsen tot het Rooms-katholieke geloof in de 16de en 17de eeuw.
- In maart 1798 verlangde Thurgau de vrijheid van het Zwitsers Eedgenootschap, maar in hetzelfde jaar werd het een eenheid in de Helvetische Republiek, dat door Napoleon werd ingezet.
- In 1803 keerde men terug naar de organisatie van het Zwitsers Eedgenootschap, Thurgau werd nu echter een zelfstandig kanton.
- Vanaf 1830 behoort het tot de kern van liberale kantons.

N 76 Münchwilen	1
------------------------	--

77 Wil

Wil ± 16.500 inwoners

- Wil, de voormalige zomerresidentie van de abten van St. Gallen, is een van de mooiste middeleeuwse heuvelstadjes van Zwitserland.
- Twee huizenrijen op een geïsoleerde heuvel in het dal vormen tezamen de ellipsvormige Altstadt.
- Steile straatjes gaan omhoog naar vesting met zijn huizen die voornamelijk dateren van de 15^e -18^e eeuw.
- Opmerkelijk aan die gesloten hoge rijen zijn de dwars geplaatste daken.
- Aan de Hofplatz en in de Marktgasse hebben de huizen galerijen.
- In de buurt van de bisschopsresidentie, de kasteelachtige 'Hof met Heimatmuseum, staan tevens het Gerichtshaus uit 1607, het classicistische Baronenhaus uit 1795 en het Rathaus uit 1785.

78 Oberbüren-Uzwil

Kanton Sankt Gallen

- Sankt Gallen is een kanton in het noordoosten van Zwitserland.
- Het is een Alpen-kanton.
- Duits: St. Gallen; Frans: Saint-Gall; Italiaans: San Gallo; Reto-Romaans: Son Gagl; Engels: St. Gall of St. Gallen.
- Van de bevolking van het kanton is 52,3% Rooms-katholiek, 28,3% gereformeerd en 6,1% islamitisch

Geschiedenis

- De gebieden van het kanton Sankt Gallen worden gevormd door de landerijen van het klooster van Sankt Gallen.
- Het kanton Sankt Gallen was een deel van het kanton Säntis tijdens de Helvetische Republiek van 1798 tot 1803.
- Het kanton Sankt Gallen werd in 1803 in opdracht van de vertegenwoordiger van Napoleon uit het tot 1798 bestaande vorstenbisdom St. Gallen, het graafschap Toggenburg en meerdere gedeelten van andere kantons (Rapperswil, landvoogdij Uznach, Gaster, Sargans, Rheintal, graafschap Werdenberg, Gams, heerschap Sax) gevormd.
- Samen met de ook nieuw gevormde kantons Thurgau, Vaud, Aargau, Graubünden en Ticino is het kanton in 1803 in het Zwitsers Eedgenootschap opgenomen.

79 Gossau

80 St. Gallen-Winkeln

St. Gallen ± 76.000 inwoners

- De hoofdstad van het gelijknamige kanton ligt in het bosrijke dal van de Sitter, ingeklemd tussen heuvelruggen die er 150-200 m bovenuit steken.
- Hier in het noordoostelijk deel van Zwitserland deed de Ierse monnik Gallus in 612 zijn missiewerk onder de primitieve Alemannen.
- In het begin van de 8ste eeuw ontstond er bij zijn graf een benedictijner klooster dat in de 9de en 10de eeuw uitgroeide tot een van de rijkste cultuurcentra van Europa.
- Dichters, schrijvers, musici en handwerkkunstenaars van naam bepaalden toentertijd de cultuur van het Duitstalige Europa.
- De bewijzen daarvan zijn geboekstaafd in de unieke Stiftsbibliotheek, die met de Stiftskirche een strijd levert om de schoonheidsprijs.
- Het kloostercomplex bevat zoveel uniek cultuurgoed dat het sinds 1983 onder bescherming van de UNESCO is geplaatst.
- U kunt gerust eens gaan ontbijten of lunchen op de bovenverdieping van het Manor-warenhuis op de Bärenplatz, dan heeft u een voortreffelijke blik op het geheel.

81 St. Gallen-Kreuzbleiche

Rosenbergtunnel

82 St. Gallen-St. Fiden

Stephanshorntunnel

83 St. Gallen-Neudorf

84 Verzweigung Meggenhus

> Romanshorn

85 Rheineck

86 St. Margrethen

13 > Chur